

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Synopsis Annalium Societatis Jesu In Lusitania

Francus, Antonius

Augustæ-Vindelicorum, M. DCC XXVI.

Annus 1567. Soc. 28.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72313](#)

Michael Regus, & Antonius Aranda sacerdotes. His operariis crevit Brasiliensis vineæ cultura.

7. Multa referunt antiqua manuscripta de pietate Collegii Convictorum Convictores Eboraæ.
Singulis feriis sextis flagello castigabant corpus, dum tono musico re-citabatur psalmus quinquagesimus. Sæpe altâ jam nocte duo, vel tres se verberantes reperiebantur in facello. Sæpe dabant præcipuam ciborum partem famulis; ipsi vero alebant se fragmentis residuis.

8. Joannes Mellus Archiepiscopus Eborense suo sumptu in certamine Premia Eboraæ.
litterario præbuit scholasticis præmia. Ad augendam solemnitatem tragædia in teatro.
theatro præmissa est. Gymnasia inferiora hujusmodi non caruere incitamentis, quibus præluerunt orationes Latinae de suggesto dictæ. Ex oratoribus suëre duo filii Comitis Vimiosi.

9. Cyprianus Soarius, de quo toties facta mentio, gradu Theologi Doctoris illustratus est in Eborense Academia, præmisso de more publicâ disputa-tione, & cæteris ingenii, doctrinæq; sua solemnibus experimentis. Eo quod libeta, ut vocant, discutiente, venit Archiepiscopus minimè expectatus ad actum suâ præsentia decorandum: nihil tanto auditore turbatus Cyprianus, sed ad ipsum conversus in ejus laudem extemporaneam habuit orationem adeò luculentam, & tantâ suavitate plenam, ut multâ limâ coercita, & ad unguem non semel castigata videretur.

10. Ex eodem Collegio missiones pluræ instituta. Duodecim sacer-dotes, singuli cum socio scholastico in diversa oppida contenderunt. Cum per majorem hebdomadam vestiti fuissent aulæs commodatis templi nostri parietes ob solemnitatem exposita populo SS. Eucharistia: illâ finitâ Patres rusticis in-duti lacernis, bajulorum instar, humeris suis eadem reportarunt per medium urbem in dominorum domos, cunctis eam demissionem prædicantibus.

Annus 1567. Soc. 28.

Principio Octobris Joannes Mellus Archiepiscopus Eborense posuit multâ Initium tem-ceremonia primum lapidem templo nostro, cui machinæ incipiendæ & postulatio nomine totius eborense.
fæminæ fæxus Eborense. Quod ædes sacra, quâ utebamur, esset intra peristylium Academicum, illius aditus erat fæminæ veritus. Igitur nobilis matrona petitionem exarat in charta, cuius erat sententia: fæminæ Eborense jure me-rito queri de sua Celsitudine, quod tanquam anathemate perculæ arceantur à Collegii Societatis templo: Christianas se esse, & cupere frui Societatis do-trinæ: propterea flagitare ejus Celsitudinem, dignetur quâm primum construere templum, quod ingredi possent fæminæ. Benignissimus oculis legit Henricus hunc libellum supplicem, & querelas ceu justas approbat, nec amplius diffitulit operis exordia, cui fabricando tantus calor additus, quantum non longis post annis ostendent Annales.

2. Michael Turrianus Visitator, cum jam esset absolutum domicilium ti-jubetur habi-
ronum in eodem Collegio, jussit eos ad illud migrare è domibus, que sunt in tari domicili-peristylio cisternæ, & alio proximo. Quamvis, ut habent Collegii monumenta, um tironum Eboraæ.
anno sequenti mense Julio migratio sit facta. Hæc pars Collegii est in ipsius editorio loco. Dum tirones illic sunt educati, semper infederunt hanc habitati-onem, citra dubium æquè amabilem, ac venerabilem. Nam ædificium pro-15. aut viginti tironibus constructum est valde pulchrum; habet exornatissima facella, monumenta magnæ pietatis, ut est cubiculum, quo hospitatus S. Fran-ciscus Borgia; simulacrum Christi de cruce pendens, quod Henricus Cardina-lis per medias flamas sustulit illæsus; exemplum picturæ Virginis à D. Luca, quam expressit penicillus Joannis Mayorgæ Martyris, & quam donavit Eborense Collegio Ignatius Azebedius pariter Martyr, ac Doctor martyrum. Idcirco

tirones sacram picturam vocant Virginem à Martyribus. Porrò magnus numerus Martyrum, qui cum Azebedio, & Petro Diasio in odium fidei sunt occisi, hanc domum incoluerunt. Nihil est illic, quod virtutem non spiret.

Initium tempore Bracharensis. Collegii novus reditus.

3. Bracharæ Archiepiscopus fundator jecit primum lapidem templo sui & nostri Collegii, ipsem in ea solemnitate habuit concessionem. Crevit Collegium novo reditu monasterii S. Petri de Roris in diœcesi Bracharensi, quod illi donavit Cardinalis Henricus. Fuit Canonicorum Regularium S. Augustini. Hujus, & aliarum donationum causâ Henricus est Confundator Brachiensis Collegii, gaudetque cum Barrholomæo de Martyribus aequalibus suffragis.

Profecti ad Indiam.

4. Decem nostri in tres naves divisi peregrine iverunt ad Indos: sacerdotes septem, Dominicus Alvarus, Gaspar Tavarius, Gaspar Diasius, ac Dominicus Lopius Lusitani. Organinus Gneus Italus Brixiensis præclarus in Japonia; Joannes Franciscus ejusdem nationis, & Joannes Rodericus Castellanus. Non sacerdotes Petrus Texeda, & Velloo Castellani, tertius Ribeira diaconatus initiatius. Die 17. Martii vela solverunt, 9. Septembris tenuere Indiam.

Conimbricensis pluvia impetratur.

5. Conimbricensis Aprili mense deficientibus pluviis arebant segetes mirerandâ facie. Habitæ supplications plurimæ ad placandum Deum. Solemniter 27. Aprilis ordinata ad templum nostrum, Anteibant pueri seminudi, honestiores senes exalteati: qui terga cedebant flagris, fûtre supra trecentos & sexaginta; hos dein intra Collegium vocatos nostri diversis fomentis, siccato cruento, & curatis plagiis, modico cibo resecere. Quid? quod debilitatis nimium collegerint in lectos ad id paratos. Ea charitas tanto numero impensa magnis apud omnes laudibus celebrabatur. Ignatius Martinus singulari populi motu pro concione dixit. Nec DEUS despexit tantum lacrymarum, & sanguinis, nam sequenti die cecidere imbræ copiosi.

Nostri in Madeira.

6. Nostri anno superiore ad Madeiram missi, ad hujus finem illic strenue rem egerunt animarum. Compressa furtorum licentia, & restitutiones magni momenti factæ. Quæstor regiorum vestigialium testatus est, nihil iisdem labente anno deperiisse, cum superioribus magnam sacchari vim surreptam esse recordarentur. Die festo S. Francisci Pares nostri egrediem templi Patrum Franciscanorum pro suggesto expulerant: ocyùs cives pii dedere cochlearia argentea, & catinos, quibus calices aliquot, thuribulum cum navicula, & alia supplex sacra confecta. Finita missione, reversi sunt nostri in Lusitaniam, comitate Legato ab Madeirensibus misso, qui nobilissimæ insule nomine Collegii fundationem à Serenissimo Rege impetraret.

Inquisitio stabilitur Conimbricensis.

7. Conimbricensis confudit anno hoc sanctæ Inquisitionis tribunal in Collegio à nobis relicto. Habitus in foro primus fidei, ut vocant, actus. Pro concione dixit Joannes Soarius Episcopus Conimbricensis. Vocati de nostri, qui dirigerent capitis damnatos. Duo sunt erepti flammis, quod tempestive resipuerint. Antonio Cordeis commendata post actum pœnitentium instruictio.

Missiones.

8. Ex eodem Collegio duo & viginti sacerdotes prodierunt ad habendas sacras missiones. Ludovicus Molina, cum finem posuisset magisterio Philosophico, aliam noluis reficiendis viribus quietem, quam pedibus suscepitam missonem. Igitur sumpto socio non sacerdote ad Aveirum, & vicina oppida profectus Apostolici zeli sui collegit fructus non pœnitendos, ac posteris reliquit generofum exemplum. Tempore vacationum octoginta è Collegio egressi peregrinantes ad loca pia. Magna pars ivit Scalabim ad sanctum, ut vocant, miraculum, ubi diversas figuræ confixerunt in ampulla, quâ servatur Eucharistiae particula.

Domestica exempla.

9. De mortificationibus domesticis pauca attingam. Graviores Patres obtentâ facultate adierunt triclinium, aspergente in seipso flagello sacerdentes, uno eorum pronunciante, castigatione illâ puniri negligentiam custodiendi regulas, statutaque Societatis nostra. Placuit ceteris seniorum exemplum: nam aliâ die idem egit cum suis tironum Magister: alia Praeceptores Philosophie cum suis

suis discipulis: dein Magistri Gymnasiorum: secuti tandem reliqui. Quisquis modo aliquo speciali hanc, vel aliam exercuerat virtutem, statim imitatores habuit, & amulatores.

10. Collegii virtus communicabatur nostrarum scholarum discipulis. Externi imitantes Solebant dicere Academicī, discipulos nostros sacerulares non esse, sed fratres tantur. Societas. Illorum sanctissimum exemplum sic corrigebat scholasticos Academias, ut apparitor affirmaverit, suos præcipuos reditus, antequam Societas regereret scholas, fuisse arma detracta noctu scholasticis per urbem vagantibus; nunc verò se encari fame, quod noctu paucos haberet obvios, & hos inermes.

11. Visitator Turrianus plurimum desudavit quoad coercendam libertatem opinionum in re Philosophica. Igitur cum viris doctioribus selegit positiones Philosophicas dictandas, ac defendendas omnibus Magistris. Juxta hæc placita cæperunt Magistri hoc anno Philosophiam edocere.

12. E Collegio Eborense, Brigantino Duce postulante, Villavissosam excoluit P. Cyprianus Soarius. Jusserat Dux illi parari ædes peripetas matis, aliisque supellestili pretiolâ instructas. Verum Cyprianus præter nosocomium aliam domum noluit. Neque admisit, cum illa ædium ornamenta transferre vellent ad nosocomium. Rejecit pariter ferculæ delicata, cultros cum argenteis manubriis remisit. Multum profecere doctrinâ & concionibus Cypriani cum Principes, tum universa Villavissosa. Pro continuata concione erat Concionatoris exemplum. Totum se Dux aperuit Cypriano, & in spiritu regendum conmisit. Illi tradidit testamentum defuncti Ducis, ut explicaret quædam majoris momenti, & difficultatis. Franciscus Darius Cypriani comes sacerdos catechesim exponebat populo, & audiebat confitentes.

13. Per magni jejuniū decussum diversis in oppidis data opera est juvando proximo. Helviae Didacus Barrius, Beja Simon Vieira, quisque cum socio scholastico catechesim edocente. In vicum Maranensem, ubi morabatur Constantinus Brigantinus, olim Pro-rex Indiae, ivit, ipso petente P. Petrus Paulus Ferrerius cum P. Ambrosio Piro. Ubique strenue res acta. Appetente vacationum tempore, rogavit Archiepiscopus nostrum Rectorem, aliquos per diocesim spargeret, qui populos erudiant coelesti doctrinâ. Ut mos tam iusta penter gereretur, operarii sanè egregii huc illuc distributi majorem partem vastæ diececlœs complebantur.

14. Ivre Helviam Dominicus, Cardozus cum alio sacerdote; Mouram, Mouranum, Serpam, Monsarasium, Merfolam Simon Vieira; Alcacerem, & in vicina oppida Franciscus Monclarus; Canum, Figueiram, & horum finitima Christophorus Freirius; Vianam, Villam novam, & qua circumstant, Franciscus Alvarus. Unicuique additus socius. Omnium in his excursionibus erat eadem consuetudo non acceptandi nisi in nosocomio hospitium, non admittendi iumenta oblata ad iter agendum. Si ad ipsos aliquis misit escas, sumptis vilioribus, cæteras ægrotis, aut vincitis in carcere tribuebant. Quæ, & quanta sint passi, facile conjicit prudens lector. Sed quacunque incedebant, tanquam Apostolos mirabantur, & sequebantur populi.

15. Simon Vieira ægrotans Mouræ inter mendicos nosocomii jacuit curandus: Illic eum invisiere omnes nobiles. Helviae Dominicus Cardozus alis laboribus adjecit lectionem moralis scientiæ pro Clericis instruendis. Auditus tam avidè, ut urbs Archiepiscopum Eborensem rogârit, ad eos Dominicum rursus mitteret. Obtinuit illum à Provinciali comitem, Helviam, & alia oppida lustraturus. Hoc anno idem Dominicus ante solemnum professionem Doctoris gradu insignitus est.

16. Archiepiscopus, & Hieronymus Ozorius vir litteraturæ excellentissime, & id temporis inter Latinos Proceres grande nomen, honestarunt suâ presentiâ diversas Academiae celebritates, & theses, quas vocant magnas, pro solemnitate divini Spiritus. Ut erat Ozorius princeps in humaniori litteratura, legit ipse appensa poëmata, audavit in Gymnasiis Magistros, à quibus cultissimis

ora-

orationibus & versibus est exceptus. Præmia, dialogis præmissis, singulis clas-
ibus distributa. Ozorio sic omnia placuere, ut nihil magis.

Obit Franciscus Coelius
17. Eborā in Cœlum, ut piè creditus, translatus est 27. Maij Franciscus Coelius scholasticus Visenensis, adolescens Angelicus. Prope mortem recreatus aspectu sui Angeli Custodis, qui diem obitū ipsi prædixit, ut ex eo est intellectum. Mortis dies probavit rei veritatem. Præuntem Franciscum se-
Ignatius. Vogadus. cutus est 16. Decembribus Ignatius Vogadus coadjutor temporalis, natus in oppido *Villa de Rege* dieceesis Visenensis. Comitabatur in Africam Joannem Numium, & Ludovicum Gonçalvium. Ilic egregia, & vel Mauris venerabilia edidit sanctitatis exempla. Post duos Patres Lusitania redditos Tituam solus permanit, consuluitque miseris captivis, nullo omisso charitatis officio. Ubi rediverat, cogitauit Majores de ipso ad sacros ordines evehendo; quibus ille: finerent vitam ducere, atque mori in Coadjutoris gradu.

Annus 1568. Soc. 29.

Rex Sebastianus incipit regnare. Ejus in nos animus.

Januario hujus anni expleto ætatis anno decimo quarto Rex Sebastianus suscepit onus regendi Lusitanam monarchiam. Quanti faceret Societatem, ostendere non pauca. Post acceptum regimen templum nullum prius adivit, quā nostra domus Professæ. Hanc ille domum solitus frequenter invisere ostio postico ingrediens cum paucis de suo comitatu. Alios intrare non sinebat, ne turbarent domus silentium, & quietem. Auditio sacro, divertebat cum Patribus ad surgentem domus fabricam inspiciendam. Quamvis Ludovicus Gonçalvius egerat ab initio Regis Confessarium; biennio proximo illi fuit à confessionibus Ludovicus Montoya Augustinianus, vir notissimæ virtutis. Consultius postea Reginæ, & Cardinali visum, ut denuo illud obiret munus Gonçalvius. Ostensurus regium animum petivit à D. Borgia fundationes Madeirensem, & Angrensem, quas libenter concessit.

Conventus primus pro eligendo Procuratore Romanuero. Ignatius Azebedius reddit Brasilia.

Contemptus rerum.

Joannis Soarii existimatio de Societate.

2. Almeirini mense Aprili habitus conventus Provinciæ ad eligendum Procuratorem Romanum mittendum; sūtque prima triennalis Congregatio promittendis hujusmodi Procuratoribus. Præfuit Leo Henriquius Provincialis. Electus primò locô Franciscus Henriquius, secundò Georgius Serranus, hic Romanus adivit, ægrotante altero. Postremâ Octobris è Brasilia redux post lustram Provinciam venit Ulyssiponem Ignatius Azebedius. Tot ille retulit de parata Brasilia ad fidem imbibendam animis, ut in sociis protinus excitari ceperit divinum incendium, & cura consecrandi vitam salvandis Brasiliis.

3. Leo Henriquius Provinciæ moderator socios Conimbricenses in amore paupertatis mirifice inflammavit. Nam habitat in facello exhortatione de contemptu caducarum rerum, & amore paupertatis, viisurus cujusque erga religiosam paupertatem studium, dixit, se velle sortiti dividere, quæcumque singuli apud se haberent, præmia, imagines, reliquias, & ejusmodi. Sub hanc vocem admirando fervore quisque festinans in cubiculum, facello intulit, & in medio statuit, præunte cæteris exemplo Petro Fonseca Rectore Collegii, quidquid earum rerum haberet. Omnia forte distributa. Uni sua vel reliquiarum theca cum obtigisset, eam acceptare renuit, ut patet faceret animum à rebus caducis omnino alienum.

4. Joannes Soarius Conimbricensis Episcopus, singularis nostrarum rerum æstimator, habens synodus dioecesanam, ac in ea de suggesto dicens, totus est effusus in laudem Societatis, cuius se adeò amantem, & amicum pronunciat, ut, re poscente, ipsi datus sit vena sanguinem. Id equidem debet nostri propter virtutem, & exemplum, quo præibant omnibus. Simul exhortatus Curiones, rogarent Collegii moderatorem, ad se mitteret sacerdotes nostros, qui subditorum animis mederentur. In templo Cathedrali alios noluit verba facere, nisi Ludovicum Alvarum, & Petrum Gomesium, quorum fer-